

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

ВИСОЧАНСЬКА ХРИСТИНА РУСЛАНІВНА

ОБЛІК ТА АУДИТ ОПЕРАЦІЙ ОСНОВНОГО ВИРОБНИЦТВА,
АНАЛІЗ ПРЯМИХ ВИТРАТ

071 Облік і оподаткування

Автореферат на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті
імені Василя Стефаника

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор Василюк Марія Михайлівна, професор кафедри обліку і оподаткування
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

Рецензенти доктор економічних наук, професор Буртняк Іван Володимирович, професор кафедри економічної кібернетики
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

Захист відбудеться «28» червня 2023 р.

Дипломну роботу надано до захисту «   » _____20   р.

Завідувач кафедри
(підпис)

_____
(ім'я та прізвище)

Іван БАЛАНЮК

ЗМІСТ

ВСТУП	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ОСНОВНОГО ВИРОБНИЦТВА	Error! Bookmark not defined.
1.1. Теоретичні аспекти сутності доходів та їх класифікація	Error! Bookmark not defined.
1.2. Теоретичні аспекти сутності витрат та їх класифікація	Error! Bookmark not defined.
1.3. Нормативно-законодавче регулювання обліку доходів і витрат на підприємстві	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ II. ОБЛІК, АУДИТ І АНАЛІЗ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ОСНОВНОГО ВИРОБНИЦТВА	Error! Bookmark not defined.
2.1. Ведення обліку доходів і витрат основного виробництва	Error! Bookmark not defined.
2.2. Аналіз доходів, витрат та фінансових результатів на ДП «Болехівське лісове господарство»	Error! Bookmark not defined.
2.3. Методика аудиту доходів та витрат основного виробництва на підприємстві	Error! Bookmark not defined.
РОЗДІЛ III. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ НА ДП «БОЛЕХІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»	Error! Bookmark not defined.
3.1. Основні напрями модернізації обліку доходів і витрат основного виробництва	Error! Bookmark not defined.
3.2. Внутрішній аудит як метод підвищення ефективності діяльності підприємства	Error! Bookmark not defined.
ВИСНОВКИ	Error! Bookmark not defined.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	Error! Bookmark not defined.
ДОДАТКИ	Error! Bookmark not defined.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. На етапі становлення ринкової економіки в Україні діяльність підприємств досі здійснюється в умовах нестабільного як зовнішнього, так і внутрішнього середовища.

Для забезпечення умов прибуткової діяльності та підвищення рентабельності від підприємства вимагається перегляд чинної системи управління. Перш за все, це стосується операційної діяльності, яка є першоджерелом основної частини доходів підприємства.

Ефективність функціонування обґрунтовується рівнем обліково-аналітичного забезпечення системи витрат і доходів основного виробництва. Недостатня розробка питань методики процесу ефективного аналізу операційних витрат та доходів породжує складність, різноманіття і неоднозначність формулювань в чинних нормативно-законодавчих актах підтверджують актуальність і доцільність обраної теми бакалаврської роботи.

Проте, існує перелік проблем, пов'язаних із відображенням у бухгалтерському обліку витрат і доходів від операційної діяльності та їх оцінкою. На даному етапі вони залишаються недостатньо розробленими і вимагають вирішення з урахуванням національних особливостей ведення бухгалтерського обліку.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом і предметом дослідження є процес обліку та аудиту доходів та витрат основного виробництва на підприємстві як головних елементів діяльності. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних та методологічних засад щодо здійснення обліку та аудиту доходів та витрат основного виробництва на підприємстві.

Мета і завдання дослідження. Метою даного дослідження є висвітлення теоретичних положень, розробка та обґрунтування рекомендацій щодо удосконалення методики обліку та аудиту доходів і витрат основного виробництва.

Завдання дослідження полягають у:

- розкритті сутності, економічного змісту та класифікації доходів основного виробництва;
- розкритті сутності, економічного змісту та класифікації витрат основного виробництва;
- дослідженні нормативно-законодавчого забезпечення обліку доходів і витрат основного виробництва;
- дослідженні обліку доходів і витрат на підприємстві;
- проведенні аналізу доходів і витрат основного виробництва на підприємстві;
- здійснення аудиту доходів та витрат на підприємстві;
- обґрунтуванні основних напрямів модернізації обліку доходів і витрат основного виробництва;
- запропонуванні методів щодо удосконалення ведення аудиту доходів і витрат основного виробництва.

Стан наукової розробки. Більшість питань щодо теорії та методики бухгалтерського обліку доходів та витрат основного виробництва віддзеркалились у працях науковців, таких як К. В. Безверхий, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, В. А. Дерій, З. В. Задорожний, Я. Д. Крупка, В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко та ін.

Методи дослідження. У дипломній роботі застосовано загальнонаукові методи, засновані на системному підході щодо розкриття питань теорії, методики й організації обліку та аудиту витрат та доходів основного виробництва на підприємстві. У роботі застосовано методи порівняння, індукції, дедукції та узагальнення.

Інформаційним підґрунтям для проведення дослідження є законодавчо-нормативні документи, локальні літературні джерела, матеріали науково-дослідних конференцій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у науковому обґрунтуванні пропозицій щодо вдосконалення обліку та аудиту доходів і

витрат основного виробництва у діяльності ДП «Болехівське лісове господарство».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «Теоретичні основи обліку доходів і витрат основного виробництва» досліджується сутність та економічний зміст поняття «доходи» та «витрати». На сьогодні, основною засадою виживання та основою ефективного існування підприємства виступає його фінансовий стан. Будь-яке підприємство, в процесі своєї діяльності, для покращення фінансового стану намагається одержати найбільш можливі доходи.

Витрати – важлива і складна економічна категорія, один із вирішальних факторів, що впливають на ефективність діяльності підприємства. Тому інформація про витрати займає центральне місце в системах управління всім підприємством і кожним його структурним підрозділом. Причина необхідності вивчення витрат також полягає в тому, що вони є основою для формування цінової політики підприємства, характеристики технологічного рівня підприємства та рівня організації виробництва, втілення ефективності управління, які оцінюються шляхом порівняння витрат із результатами діяльності.

Враховуючи специфіку лісогосподарського виробництва, для раціональної організації бухгалтерського обліку, визначення величини собівартості та контролю за формуванням собівартості продукції важливо науково провести класифікацію витрат.

Класифікація витрат дуже важлива в її управлінні, особливо при розрахунку собівартості продукції для різних потреб управління.

Проблеми нормативно-правового забезпечення обліку та аудиту витрат в Україні займались вітчизняні вчені, які зробили вагомий внесок у розвиток Законів України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності, плану рахунків бухгалтерського обліку, системи

національного регулювання бухгалтерським обліком, фінансовою звітністю та економічним контролем.

У розділі 2 «Облік, аудит та аналіз доходів і витрат основного виробництва» обґрунтовано, що система бухгалтерського обліку виступає основною інформаційною системою підприємства. Використовується для звітності, контролю, оцінки, а також у нестандартних ситуаціях при виборі корпоративної політики та прийнятті рішень. Дослідження організації бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання тісно пов'язані з розвитком ринкової економіки. Добре організована внутрішня система бухгалтерського обліку компанії може гарантувати, що інформація потрібна на додаток до потреб управління та контролю. Щоб повністю їх задовольнити, інформація повинна відповідати певним вимогам, а сама бути надійною, актуальною та своєчасною.

Неоціненне значення в роботі лісового господарства має облік витрат. Його ефективність значною мірою залежить від зниження собівартості одиниці продукції за умови збереження та підвищення її якості.

Також, визначено, що основною метою ведення аудиту з обліку доходів і витрат основного виробництва є затвердження достовірності даних первинних документів, які:

- визначають витрати;
- здійснюють визнання доходів;
- формування фінансових результатів;
- оптимальності та своєчасності відображення первинних даних у документах та облікових регістрах;
- достовірності ведення обліку доходів та витрат основного виробництва;
- точності відображення доходів та визначення підсумків діяльності у звітності суб'єкта господарювання;

- відповідності методики обліку та оподаткування операцій з обліку доходів від реалізації, інших операційних доходів, які використовуються на підприємстві;
- відповідності чинним нормативно-законодавчим документам

У розділі 3 «Удосконалення обліку та аудиту доходів і витрат на ДП «Болехівське лісове господарство» визначено, що лісогосподарський комплекс – це господарський комплекс, який має стратегічне значення для народного господарства. Найактуальнішими проблемами для лісового господарства України є необхідність забезпечення раціонального використання лісових ресурсів, конкурентоспроможності продукції та послуг лісогосподарських і деревопереробних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Метою аудиту доходів і витрат є встановлення вірогідності даних первинних документів щодо визначення доходів і витрат, повноти та своєчасності їх відображення в облікових реєстрах, відповідності методики обліку витрат чинним нормативним актам.

Недостатній розвиток систем підтримки внутрішнього аудиту лісокористування призводить до низької надійності та достовірності результатів такого контролю. Для подолання даних недоліків було запропоновано створити відділ внутрішнього аудиту лісогосподарської діяльності, який повинен визначати етапи здійснення контролю, методи перевірки та послідовність процедур аналізу.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження методики та організації обліку та аудиту доходів і витрат основного виробництва ДП «Болехівське лісове господарство», узагальнюючи результати проведеного дослідження слід зробити висновок, що в обліку витрати та доходи класифікують за різними ознаками, які допомагають забезпечити більш глибоке вивчення складу та характеру витрат, дозволити керівництву підприємства детально проаналізувати рівень витрат за різними класифікаційними ознаками та виявити резерви економії.

ДП «Болехівське лісове господарство», дотримуючись вимог НП(с)БО та МСБО використовує наступні ознаки для класифікації витрат:

- за центрами відповідальності;
- за видами продукції;
- за єдністю складу витрат;
- за способами перенесення вартості на виготовлену продукцію;
- за рівнем впливу виробництва на рівень витрат;
- за визначенням приналежності до собівартості продукції;
- за доцільністю витрачання;
- за економічним змістом тощо.

Здійснивши дослідження щодо порядку обліку витрат основного виробництва, виявлено, що такі витрати акумулюються на рахунку 23 «Виробництва». До даного рахунку на підприємстві відкрито ряд субрахунків, які дають змогу деталізувати господарські операції за певними видами продукції.

На ДП «Болехівське лісове господарство» основним видом діяльності є промислова заготівля деревини, тому для обліку господарських операцій застосовується робочий план рахунків.

Дослідивши склад витрат іншої операційної діяльності, визначений чинним законодавством, можна зробити висновок що фактичний склад даних витрат на ДП «Болехівське лісове господарство» потребує збільшення аналітичності обліку адміністративних витрат. Для цього запропоновано

витрати, які належать безпосередньо до утримання адміністративного персоналу обліковувати на окремому субрахунку 92 «Адміністративні витрати», а інші витрати, пов'язані із обслуговуванням безпосередньо господарської діяльності, згрупувати у іншу групу.

У роботі підтверджено, що основними перевагами автоматизації обліку витрат та доходів основного виробництва є:

- оптимальне формування бухгалтерських проводок при обробці документа;
- комп'ютеризований розрахунок сум понесених операційних витрат та одержаних доходів;
- збільшення можливостей для проведення аналітичних розрахунків із використанням облікової інформації;
- пришвидшення процесу формування звітності;
- підвищення достовірності звітності;
- збільшення переліку форм первинних документів;
- зменшення часу на пошук помилок за допомогою деталізації господарських операцій тощо.

На ДП «Болехівське лісове господарство» відсутній відділ внутрішнього аудиту. Це є негативним фактором, адже немає змоги вчасно виявляти правопорушення та зловживання на підприємстві. Тому, у дипломній роботі запропоновано створити такий відділ. Недостатня кількість коштів не повинна перешкоджати для запровадження системи внутрішнього аудиту на підприємстві, адже вона підвищує інтерес інвесторів до даного підприємств та дає змогу знизити підприємницький ризик.